

I de guia, un escriptor

Edicions 3i4 ha presentat una iniciativa que sacseja l'estiu literari: deu escriptors mostraran les seves ciutats als lectors que així ho vulguin. En directe.

Per estricte ordre cronològic, seran Joan Francesc Mira, Xavier Aliaga, Jordi Llavina, Joaquim Caturla, Carles Duarte, Joan Garí, Rafael Gomar, Vicent J. Escartí, Raquel Ricart i Melcior Comes. És a dir, Castelló, Xàtiva, Vilafranca del Penedès, Alacant, Barcelona, Borriana, València, Algemés, Bétera i Esplugues de Llobregat. Vet aquí els guies excepcionals que els responsables d'Edicions 3i4 han acompanyat, i els punts concrets del país que tindran, aquest estiu, un plus de literatura als seus carrers: s'ha posat en marxa la campanya "Els escriptors ensenyen els seus pobles", i des del 22 d'agost comencen les rutes. Només cal

comprar un llibre i acostar-se a pobles i ciutats amb ulls d'escriptor.

Laia Climent és la flamant directora editorial de 3i4. Compagina la nova responsabilitat amb les classes que imparteix a la Facultat de Filologia Catalana de la Universitat Jaume I, a Castelló de la Plana. I està decidida a donar un nou impuls a la prestigiosa editorial. La campanya que ara presenta forma part d'aquesta seva manera d'entendre la relació amb els llibres: "La campanya engega perquè volem trencar amb les fronteres entre lectors i autors, entre llibreries i editorials, entre qualsevol dels elements que calen per a tancar el cercle literari", ens explica

Climent, seguint aquella premissa ja establerta per l'escriptor i teòric de la literatura, Roland Barthes, quan va recordar que un llibre no es completa fins que no és llegit.

La mecànica d'aquesta iniciativa és senzilla: només cal comprar, des de la pàgina web (www.tresiquatre.com) un llibre. O més d'un. Tants com ciutats i viles i pobles es vulguin visitar amb el seu corresponent escriptor. I fer-ho, això sí, abans del 29 de juliol. A la mateixa web es poden consultar les dates de les passejades, que generalment seran de cara a la vesprada, per evitar la canícula estiuenca. I ja està. Des de la mateixa editorial es posaran en contacte amb cadascuna de les persones que hagin adquirit llibres susceptibles de participar a la campanya i els explicaran els detalls de cada visita.

Laia Climent té clar que és l'activitat, que fa que un llibre estigui viu: "No n'hi ha prou a publicar, fer les corresponents conferències de premsa i ja està. No volem deixar els llibres en un prestatge, després, i au. Per això intentem que l'editorial siga també una plataforma d'activitat".

Laia Climent, directora d'Edicions 3i4.

Els escriptors i les seves cites. De dalt a baix i d'esquerra a dreta, Joan Francesc Mira (22 d'agost), Xavier Aliaga (23), Jordi Llavina (24), Joaquim Ricart (1 de setembre) i Melcior Comes (el 2).

I com que l'estiu incita a passejar, se'ls va acudir la idea del "Viatja amb els nostres escriptors": "És una possibilitat que oferim als lectors per acostar-se als autors i, a més, conèixer petits recorreguts pels nostres Països Catalans". La intenció és que els lectors ja hagin llegit alguna cosa de l'autor amb el qual passejaran, quan facin la visita als seus espais més propers. Hi ha pràcticament un mes de coll, entre la data límit per a adquirir els llibres (29 de juliol) i la primera de les trobades (22 d'agost). Així doncs, la caminada es pot enriquir amb els comentaris sobre l'obra en qüestió o la literatura en general o el que s'escaigui. Hi ha algun mitjà que ja ha demanat de poder fer-ne crònica. Qui sap si els mateixos escriptors convertiran després la passejada en material literari. Més que no pas un cercle, al capdavall, les relacions literàries potser són una espiral.

"Des de dins". "Castelló és moltes coses, i no és fàcil d'explicar". Ho escriu Joan Francesc Mira, a la petita presentació que fa de la ciutat de la qual esdevindrà cicerone. I si un escriptor experimentat com és Mira troba que la capital de la Plana Alta "no és fàcil

d'explicar", l'afirmació encara fa més incitant la proposta de caminar-la al seu costat. Diu que, tot i que no n'és fill, que tot just si hi viu "casualment i transitòriament des de fa més de quaranta anys" (i amb recança no només literària s'està una estona recordant València, i evocant-la), ja trobarà bells racons i algunes impressions que facin de bon compartir. I quan sigui l'hora en farà la correcta narració, és clar, seguint també l'estímul dels qui l'acompanyaran a la passejada: "Els pobles, des de dins, no es veuen igual que des de fora. I mirat així pot tenir gràcia, i més a l'estiu. Si damunt serveix per a crear més lectors o perquè la gent compre més llibres, doncs fantàstic".

La reflexió de Mira és molt semblant a la que ens farà també Melcior Comes. L'autor de *L'aire i el món* no és d'Esplugues sinó de Sa Pobla, a Mallorca. Hi viu de fa temps, tanmateix, no sap què hi ha d'ella als seus textos, però li agrada poder-la presentar: ha crescut a l'ombra de la gran metròpoli barcelonina i, amb tot, conserva l'ordre del seu nucli original.

Joan Garí sí que és de Borriana. Absolutament de Borriana, podríem dir. Tan de Borriana, de fet, que somriu i

diu que se'n considera "un traïdor", que mig any se'l passa a Vilafranca dels Ports i s'allunya de la mar. Ara s'ofereix per a mostrar-la al món. Als lectors, que són el món. Ja venia, Joan Garí, del camp literari que barreja mots i rutes, amb la recent edició del *Viatge pel meu país*. I ja hi havia fet, ens relata, "una reflexió sobre què significa escriure sobre el lloc on vius, on has nascut. I fer-ho sense caure en el discurs ensucrat o ditiràmbic". I afirma que encara no té pensada la ruta per Borriana, però que "són faves comptades, no és una ciutat gran. No és Nova York". De seguida, val a dir, completa el quadre: "De tota manera, en un carreró de Borriana hi pot haver més història que en tot Nova York. És un substrat vertical, el que hi ha. Si es poguera ensenyar com un formiguer seria realment espectacular". I ell, el 29 d'agost, almenys ho intentarà.

"És d'aquestes coses que, quan te les diuen, penses: ostres, com és que no se li havia acudit a ningú?". Xavier Aliaga tampoc no ha acabat de situar les seves novel·les a la ciutat que presentarà als lectors. Tot i això, apunta que sempre, en totes, de fet, "hi ha alguna referència al paisatge o a alguna

Caturla (25), Carles Duarte (28), Joan Garí (29), Rafael Gomar (30), Vicent J. Escartí (31), Raquel

cosa característica. Hi és present, per tant, però de fet costa molt d'escriure sobre la pròpia ciutat. Potser perquè pots xafar bassals o perquè no vols que després pensen que si t'has basat en aquest o en l'altre per a fer els teus personatges". Ell hi va arribar amb set anys, a Xàtiva, "una nit d'hivern", i de seguida li va semblar que hi vivia des de sempre. Ara la presentarà de dia, és clar, i en ple estiu. Potser per desmentir la proverbial calor de cassola que diuen que hi fa, a l'agost, i que ell esbandeix amb un somriure: "És un mite. Vull trencar una llança per les condicions meteorològiques de Xàtiva. El canvi climàtic, a més i en tot cas, ha igualat el País Valencià: es passa calor absolutament a tot arreu. Hi ha una dita que fa que, passada la Fira, la calor se'n va. La Fira és del 15 al 20, així que ho tenim molt bé. En tot cas, sempre podem fer-nos fer unes samarretes èpiques: 'jo vaig sobreviure a Xàtiva el 23 d'agost'".

Vi i clàssics. La relació estretíssima amb el paisatge que presentaran queda exemplificada en els casos de Jordi Llavina (per a Vilafranca del Penedès) i de Raquel Ricart (Bétera): l'un reconeix

influències directes fins i tot de la llum del Penedès ("aquesta llum tan clara quan ha passat una mica de vent..."), l'altra explica que precisament "la part més antiga del poble" és la que "tenia en ment quan escrivia *Les ratlles de la vida*, el carrer Major, la plaça del Mercat...". No és, val a dir, que hi hagi a la novel·la una realitat estricta: és el to general de Bétera, que ha impregnat els fulls que anava escrivint Ricart, i que ara igual es reconeixen quan es caminen en directe com serveixen per a la identificació general quan es llegeixen des de l'altra punta del país (o del món: l'estiu també converteix els llibres en objectes viatgers).

Cada escriptor, en tot cas, es planteja la seva trobada de manera diferent: Llavina ja pensa en una visita comarcal, que abasti també algun celler: "Hi haurà les vinyes amb el raïm a punt de collir, passarem a fer alguns tasts, naturalment, a una de les vinateries on anem pràcticament cada dia a fer la copa amb els amics, veurem alguns edificis..."; Ricart ofereix una visita "a l'Ateneu, si està obert, que és una iniciativa cultural molt interessant del poble i té un pati molt agradable per a poder raonar amb tranquil·litat".

També hi ha qui ha estructurat una petita ruta: Carles Duarte, per exemple, conscient que Barcelona és inabastable per a una sola passejada, tria un grapat d'espais emblemàtics. La ciutat, ens recorda, és molt present en la seva obra, i confia que alguna cosa en podrà compartir amb els lectors. Es planteja, per tant, la visita des dels propis lligams amb els espais, i ja ha pensat d'incloure-hi el Palau Robert, on ha viscut "força experiències" i que també "des del punt de vista de la història cultural de la ciutat és un edifici interessant (als anys 30 era el Departament de Cultura i des d'allà va partir el bibliobús amb Mercè Rodoreda i la resta d'escriptors, cap a l'exili)". També vol passar pel Palau Moja, on treballa ara i que va allotjar Jacint Verdaguer. I, com que el seu món literari "és a cavall de la contemporaneïtat i l'edat mitjana", també s'acostarà a la ciutat vella, a "l'escenari urbà de Bernat Metge, de Jordi de Sant Jordi i de tants altres".

Joaquim Caturla es mostra "encantat de la vida" per l'oportunitat de "fer una passejada per Alacant", i aprofitarà els itineraris que ja va preparar per a la Universitat, ara reconvertint-los en camins literaris: "Començant per l'estació, la ciutat modernista, els Estels, el mercat (i recordarem el bombardeig), la rambla, l'esplanada...". Està disposat, explica, a desfer apriorismes: "Alacant regala sorpreses, sempre. De roïnes i també de bones. Totes les del món. I hi hem de ser. És el nostre país".

Pot haver-n'hi o pot ser que no, de relació directa, entre l'obra i la ciutat que es presenta. Rafa Gomar, per exemple, sí que jugarà amb el text directament, amb la volta per València que inclou *Andròmines*, bo i adaptant-la, somriu, a les possibilitats dels visitants, "que no hagen de caminar excessivament, tampoc", oferint-los adaptacions, variacions i alternatives. Vicent Josep Escartí, en canvi, no hi troba Algemesí, als seus llibres. No pas estrictament, almenys. Sí en l'aire, potser, diguem-ne, en "el fet de viure en un poble i no en una ciutat gran, i en la comarca, també, en el riu Xúquer". La ciutat actual, no, però, raona, gens ni mica preocupat: "No importa", rebla, "m'ho inventaré".

I ja és aquest el joc: literatura.

Núria Cadenes